

ERKINIO ENCEFALITO ETIOLOGIJA IR EPIDEMIOLOGIJA. LITERATŪROS APŽVALGA

Jūratė Radvilavičienė¹, Auksė Mickienė¹, Jolita Pakalnienė¹, Daiva Vėlyvytė¹, Saulius Petkevičius², Algimantas Paulauskas³

¹Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Medicinos akademijos Infekcinių ligų klinika
Baltijos g. 120, Kaunas LT-47116; tel., faks. +370 37 36 23 50; el. paštas: infekcija@lsmuni.lt

²Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Veterinarijos akademijos Užkrečiamųjų ligų katedra
Tilžės g. 18, Kaunas LT-47181; tel., faks. +370 37 36 35 59; el. paštas: petkevicius@lva.lt

³Vytauto Didžiojo universiteto Biologijos katedra, Vileikos g. 8, Kaunas LT-44404;
tel. +370 37 32 79 02; faks. +370 37 32 79 16; el. paštas: a.paulauskas@gmf.vdu.lt

Santrauka. Šiame straipsnyje pateikiama literatūros apžvalga apie erkinio encefalito virusą bei erkinio encefalito epidemiologiją.

Erkinio encefalito virusas (EEV) priklauso flavivirusų šeimai. Svarbiausia viruso dalis yra apvalkalo baltymas E, kuris indukuoja apsauginį imunitetą, dalyvauja jungiantis su ląstelės receptoriais, nuo jo priklauso viruso virulentiškumas. EEV skirstomas į tris potipius – Europos, Tolimųjų Rytų ir Sibiro. Nepaisant labai panašios skirtingų potipių antigeninės struktūros, jų virulentiškumas skiriasi.

Pagrindiniai viruso pernešėjai yra *Ixodidae* šeimos erkės. Jos EEV užsikrečia vireminiu, nevireminiu, transovariniu ir transstadijiniu būdu. Nevireminis EEV perdavimas yra svarbiausias viruso persistavimui ir plitimui gamtiniame židinyje. Endeminėse teritorijose 0,1–26,6 proc. erkių yra infekuotos EEV.

Erkių šeimininkais gamtoje gali būti daugiau nei šimto rūšių gyvūnai – žinduoliai, paukščiai, ropliai. Jie skirstomi į rezervuarinius, indikatorinius ir atsitiktinius. Svarbiausi rezervuariniai viruso šeimininkai yra smulkieji gaužikai. Jų infekuotumas EEV yra 15–47,9 proc. Paukščiai nėra reikšminga EEV rezervuarinė gyvūnų grupė, tačiau migruojantys paukščiai sąlygoja viruso išplitimą naujuose regionuose.

Per pastaruosius tris dešimtmečius sergamumas erkinio encefalitu (EE) Europoje padidėjo keturis kartus. Kadangi ši liga yra zoonozė, sergamumo didėjimo priežastys yra kompleksinės, susijusios su nuolat didėjančiu rezervuarinių šeimininkų ir ligos pernešėjų paplitimu ir gausa, sąlygotų globalinio klimato atšilimo. Kitos sergamumo didėjimo priežastys yra socialinės, ekonominės arba sąlygotos žmonių veiklos. Didėjantis dėmesys erkių pernešamoms ligoms, dažniau tikslingai taikoma EE diagnostika ir gerėjanti ligų registracija taip pat sąlygoja didesnę nustatomų susirgimų skaičių.

Raktažodžiai: erkinis encefalitas, erkinio encefalito virusas, iksodinės erkės, gamtiniai židiniai, paplitimas, sergamumas.